

माध्यमिक शिक्षा (कक्षा ११ र १२) पाठ्यक्रम, २०७८
नेपालभाषा

कक्षा : ११ र १२

विषय सङ्केत : New.337 (तर्गिं ११),

New.338 (तर्गिं १२)

पाठ्यघण्टा : ५

कार्यघण्टा : १६०

१. म्हसीका

थुगु पाठ्यक्रमया छगू मू आजु नेपालभाषाय् ११ व १२ तर्गिंया बोमिपिंत ध्यानय् तया: दय्का:गु ख: । विशेषयाना बोमिपिंत नेपालभाषासम्बद्ध भाषिक व साहित्यिक सिप एवम् व्यावहारिक व सिर्जनात्मक क्षमताया विकास याय्गु आजु तया: दय्का:गु जुल । नापं नेपालभाषाया व्यवहारिक पक्षयात ध्यानय् तया: छुं व्याकरणीक, भाषिक ज्ञान बीगु नं तातुना दुथ्याकागु जुल । उकिं राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०७६ या मार्गदर्शनकथं बोनेकुथि शिक्षाया माध्यमिक तह (तर्गिं ११ व १२) या ऐच्छिक नेपालभाषा विषयया थुगु पाठ्यक्रमय् साहित्यिक सिर्जना व उकियात छ्यला सामाजिकीकरण, अन्तरभाषिक व्यवहार, सञ्चार, प्रशासन, प्रविधि व मौखिक व चोज्या व्यवहारया नितिं नेपालभाषाया छ्यलाबुलाया विषयवस्तुयात दुथ्याका:गु जुल । थुकिं थौंया सन्दर्भयात नेपालभाषा साहित्यय् ऐतिहासिक परम्परायात तिव: विया: बोमिया रुचि व चाहनायात नापं पूर्वका: शिक्षाया राष्ट्रिय आजु पूर्वकेगु कुत: याय्गु जुइ । थुकिया सान्दर्भिकतायात व्यापक दय्केगु लक्ष्य क:घानात:गु नं जुल । नापं थुगु पाठ्यक्रमं सम्बन्धित विषयय् उच्च शिक्षाया आधारनापं दय्कीगु अपेक्षा यानात:गु जुल ।

नेपालभाषा विषयया पाठ्यक्रमय् नेपालभाषा साहित्यया विधातत्त्व, विधागत स्वरूप व संरचना, नेपालभाषा साहित्यया इतिहास व साहित्य सिद्धान्त क्षेत्र अले उकी स्वापू दुगु विषयवस्तुयात दुथ्याका तयागु जुल । उकिं प्रभावकारी स्यनेज्याया नितिं व विषयलागा व विषयवस्तुया सैद्धान्तिक व छ्यलाबुला पक्षयात लिधंसा कया: बोमिकेन्द्रत सहजीकरण विधि व प्रक्रियाय् व: वियात:गु दु । थुकिं विषयवस्तुयात लिधंसा कया: सिर्जनात्मक व्याकरणया छ्यला, चोय्गु, कृति समीक्षा, खोजमूलक चोसु, स्यनेगु व मूल्याङ्कनया पद्धतियात छ्यलाबुलापह: (प्रयोगात्मक) व खोजमूलक चोसुत चोय्त अपुकाबीगु आजु तयात:गु जुल । उकिं माध्यमिक तर्गिं ११ व १२ य् नेपालभाषा साहित्य शिक्षणया विशेष महत्त्व दु । थुगु तर्गिमय् साहित्य शिक्षणपाखें साहित्यया थीथी विधाया रचनाया बोध, उकिया आस्वादन, शब्दशक्ति, अभिव्यक्ति दक्षता व विश्लेषणात्मक सिपया अभिवृद्धि याय्गु लक्ष्य तयात:गु दु । नेपालभाषा विषयया पाठ्यक्रम विकास याय्वले उल्लिखित विषयवस्तुया अवधारणा विकास, कुत: (अभ्यास) व निरन्तर स्यनेज्या व मूल्याङ्कनदथुया सन्तुलनयात विशेष रूपय् व: वियात:गु जुल ।

म्हसीका, तहगत सक्षमता, तर्गिंगत स्यनेगु उपलब्धि, विषयवस्तुया लागा व कथहं, स्यनेगु सहजीकरण प्रक्रिया व बोमिं मूल्याङ्कनयात दुथ्याका थ्व पाठ्यक्रम विकास यानात:गु ख: । थुगु भोलय् पाठ्यक्रम विकासया विषयगत औचित्य, पाठ्यक्रमय् दुगु मुख्य विशेषता व पाठ्यक्रमया स्वरूपयात दुथ्याका म्हसीका, विषयगत रूपय् अपेक्षित ज्ञां, सिप, अभिवृद्धि, मूल्य व कार्य तत्परतायात क:घाना उकिया ज्याख्यलेगु स्वरूपय् सक्षमता, स्यनेगु स्तर व सक्षमताया विशिष्टीकृत विस्तृतीकरण याना: यंकेमा: । थुकथं हे स्यनेज्याया उपलब्धि व न्ह्य:नेया तर्गिंनापं सन्तुलनया लिधंसाय् विषयवस्तुया लागा व भो:, विषयवस्तु विशिष्टपन व मौलिकतायात क:घाना स्यनेगु सकजीकरणया विधि व प्रक्रिया एवम् निर्माणात्मक अलय् निर्णयात्मक मूल्याङ्कनया विधि व प्रक्रिया न्ह्यथना बोमिपिनिगु मूल्याङ्कनयात व्यवस्थित याय्मा: ।

२. तहगत सक्षमता

माध्यमिक तगिं (११ व १२) या अध्ययनधुंका बोमिपिसं कोय् न्त्यथनाकथया सक्षमता दय्केत ह्वता: चूलाकी :

१. नेपालभाषा साहित्यया विधाया म्हसीका, बोनेगु, विशेषता थुङ्केगु व न्त्यबोय्गु
२. विधातत्त्व, कृति व स्रष्टाया स्वापूया म्हसीका व विश्लेषण
३. साहित्यिक रचनाया स्वरूप व सन्दर्भया म्हसीका व समीक्षात्मक न्त्योबोय्गु
४. साहित्यिक रचनाया सारांश, व्याख्या व भावविस्तार
५. साहित्यिक कृतिया विद्यमान अभिधा, लक्षणा व व्यञ्जना शक्तिया म्हसीका व विश्लेषण
६. अनुकरणात्मक व स्वतन्त्र सिर्जना व चोज्या
७. नेपालभाषा साहित्यया आस्वादनय् अभिरुचि व अध्ययन याय्गु बानी अवलम्बन
८. गद्य लेखनय् सङ्कथनया सामान्य म्हसीका वीगु

३. तगिंगत स्यनेगु उपलब्धि

माध्यमिक तगिं (११ व १२) या अध्ययन धुंका: बोमिपित कोय् न्त्यथनाकथया सय्केगु ह्वता: चूलाइ :

भो: ल्या:	तगिं ११ स्यनागु उपलब्धि	भो: ल्या:	तगिं १२ स्यनागु उपलब्धि
१.	नेपालभाषा साहित्यया बाखं, चिनाखं, चोखं, उपन्यास, व छद्म:प्याखया संरचना म्हसीका कनेत	१.	नेपालभाषा साहित्यया बाखं, चिनाखं, चोखं, पूधा:प्याखं, देजला (यात्रा), खण्डकाव्यया संरचनाया म्हसीका कनेत
२.	कोछीनात:गु विधातत्त्वया लिधंसाय् समीक्षा याय्त	२.	कोछीनात:गु तत्त्वया लिधंसाय् समीक्षा याय्त
३.	कोछीनात:गु अंशया सप्रसङ्ग व्याख्या याय्त	३.	कोछीनात:गु अंशया सप्रसङ्ग व्याख्या याय्त
४.	कोछीनात:गु बाखं, चिनाखं, चोखं, उपन्यास व एकाङ्कीया विधागत विशेषताअनुसारया विषयवस्तु, मूभाव, बाखं, पात्र, दृष्टिविन्दु, लकस (परिवेश), लय विधान, आजु, भाषाशैली, संवाद व रूपविन्यासया विश्लेषण याय्त	४.	कोछीनात:गु बाखं, चिनाखं, चोखं, पूधा:प्याखं, देजला (यात्रा), खण्डकाव्यया विधागत विशेषताअनुसार विषयवस्तु, मूभाव, बाखं, पात्र, दृष्टिविन्दु, परिवेश, लय विधान, आजु, भाषाशैली, संवाद व रूपविन्यासया विश्लेषण याय्त
५.	कोछीनात:गु बाखं, चिनाखं, चोखं, उपन्यास व छद्म:प्याखंया पाठया सारांश चोय्त व मू अंशया भाव विस्तार याय्त	५.	कोछीनात:गु बाखं, चिनाखं, चोखं, पूधा:प्याखं, देजला, खण्डकाव्यया पाठया सारांश चोय्त व मू अंशया भाव विस्तार याय्त
६.	साहित्यया मू विधाया ताजि व तत्त्वया म्हसीका बीत	६.	कोछीनात:गु साहित्यिक कृति व रचना बोना: उकिया समीक्षात्मक विचा: तय्त
७.	कोछीनात:गु साहित्यिक कृति वा रचना बोना: उकिया समीक्षात्मक विचा: बीत	७.	कोछीनात:गु साहित्यिक कृति वा रचना बोना: उकिया समीक्षात्मक विचा: बीत
८.	कोछीनात:गु साहित्यिक पाठय् दुथ्यागु सामाजिक, मनोवैज्ञानिक, प्रगतिवादी, अस्तित्ववादी, नारीवादी, दार्शनिक, विसङ्गतिवादी व देशभक्तिपूर्ण वैचारिक	८.	कोछीनात:गु साहित्यिक पाठय् दुथ्यागु सामाजिक, सांस्कृतिक, मनोवैज्ञानिक, प्रगतिवादी, अस्तित्ववादी / विसङ्गतिवादी, मानवतावादी, नारीवादी वैचारिक

	सन्दर्भ क:घाना समीक्षा याय्त		सन्दर्भ क:घाना समीक्षा याय्त
९.	शब्दशक्ति, छन्द, रस व अलङ्कारया म्हसीका बीत	९.	बाखं, चिनाखं, चोखं, देजलाया मौलिक चोज्या याय्त
१०.	नेपालभाषा साहित्यया प्राथमिक, माध्यमिक व आधुनिक कालया विभाजन याय्त व प्रत्येक कालया मूल प्रवृत्ति मूखं ल्ह्यया चोय्त	१०.	चिनाखंया प्रयुक्त छन्द, रस व अलङ्कारया म्हसीका बीत
११.	बाखं व उपन्यासया बाखंवस्तु, चरित्र, परिवेश, आजु, मूभाव, छुमां, भाषाशैली, दृष्टिविन्दु आदि विधातत्वया लिधंसाय् विवेचना याय्त	११.	चिनाखं व खण्डकाव्यया बाखंवस्तु, चरित्र, परिवेश, आजु, मूभाव, छुमां, भाषाशैली, दृष्टिविन्दु आदि विधातत्वया लिधंसाय् विवेचना याय्त
१२.	अनुकरणात्मक व सिर्जनात्मक चोज्या याय्त	१२.	अनुकरणात्मक व सिर्जनात्मक चोज्या याय्त
१३.	नेपालभाषाया रञ्जना लिपी लिप्यान्तर याय्त	१३.	नेपालभाषाया भुजिमोल लिपी लिप्यान्तर याय्त

४. विधायी लागी व भो:

तगिं ११

भो: ल्या:	विधा	लागी	पाठ	पाठ्य सामग्रीया विश्लेषण	पाठ ल्या:	मूकं पाठ ल्या:	ज्याघौ
१.	बाखं	सामाजिक	'कल्या है मखुत'-चित्तधर हृदय (खुपू बाखंचा)	विधातत्व (बाखं, बाखंचु, पात्र, परिवेश, दृष्टिविन्दु, आजु व शैलीशिल्प) या लिधंसाय् विश्लेषण	१	७	४२
		सामाजिक / राणा संक्रमण कालीन	हुखा-चिलं व कमला-गिरिजा प्रसाद -ग्वाय्स्वां, दँ ७, ल्या: ६, ११०९		१		
		यथार्थवादी	'जि जुजुमान'- गोविन्द वहादुर मल्ल गोठाले (नेपाल ऋतुपौ, दँ ३, ल्या: ४, १०७५ / सच्छि दँ बाखं)		१		
		समसामयिक	इलं कोछी - लक्ष्मण राजवंशी, ल:हु सफु, ११२९		१		
		प्रगतिवादी व मनोवैज्ञानिक	रामशेखरया 'मतख्या:' (सोतिपाय् सफु)		१		
		नारी चेत/समानता	'वयागु हाथ्या'- तिलक प्रकाश (वयागु हाथ्या सफु)		१		
		समसामयिक/नारी चेत	नारी - सुलोचना मानन्धर (भयालखाना सफु)		१		
२.	चिनाखं	प्रकृतिपरक	छन्हु एकान्तय् कविता खनेवं -पद्य/नर्मदेश्वर प्रधान (जिगु कविता छिगु कविता)	विधातत्व (मूभाव, लयविधान, रस, अलङ्कार, आजु व शैलीशिल्प) या लिधंसाय् विश्लेषण	१	५	४२
		देशभक्तिमूलक	घा: जुया: जक ख्वैगु ख: जि - दुर्गालाल श्रेष्ठ (सर्वसिवें नं धरती नमिगवा: सफु)		१		
		यथार्थवादी	शहीदया मिखाय् शहीद दिवस-बुद्ध साय्मि (जि				

			जिगु वर्तमान सफू)				
		विसङ्गतिवादी	ह्याउँ सर्ग -आनन्द जोशी (विस्थापित जि जि मखु सफू)		१		
		प्रगतिवादी	मचात स्वयं दे जुया: दं वइचोन - त्रिरत्त शाक्य (न्ह्योलं पाचिने मफुगु विश्वास सफू)		१		
		नारीवादी	पेशरकुकरया चिल्लाय् दंगु स: - प्रतिशरा साय्मि (पेशरकुकरया चिल्लाय् स:)		१		
		धार्मिक/ परिष्कारवादी	गथे मलुमने नेपाल - रणजीत मल्ल (पुलांगु म्ये /संपादक ठाकुरलाल मानन्धर)		१		
३.	चोखुँ	निजात्मक	आखिर नांगापिं गरिव तय्सं हे - पूर्ण वैद्य (जि छगु अभिव्यक्ति युगया)	विधातत्त्व (विषयवस्तु, विचार, आजु, शैलीशिल्प व छुमां) या लिधंसाय् विश्लेषण	१	३	१८
		सामाजिक	जिगु छेँ जिगु बल्चा- मङ्गलप्रसाद श्रेष्ठ		१		
		हाँस्यव्यङ्ग्यात्मक	प्रजातन्त्र वने धका: गुन्टा - सूर्यबहादुर पिवा: (दुरुपुखू)		१		
४.	उपन्यास	नेवा: संस्कार/ नेपाल संवत् प्रवर्तक	शंखधर - मल्ल के सुन्दर	विधातत्त्व, पात्र, परिवेश, संवाद, द्वन्द्व, आजु, शैली व अभिनयता) या लिधंसाय् विश्लेषण	१	१	८
५.	छुधा:प्याखं	सामाजिक/ समसामयिक	१) तिनात:गु लुखा: - विजय मल्ल (सँभ्या १) २) छगु प्याखं धात्थेंगु - दिनेश भुजु (सँभ्या-१)	विधातत्त्व (बाखंचू, पात्र, लकस, संवाद, द्वन्द्व, आजु, शैली व अभिनेयता) या लिधंसाय् विश्लेषण	१ १	२	८
६.	साहित्य सिद्धान्त	शब्दशक्ति, रस, छन्द व अलङ्कार	साहित्य सिर्जनाया प्रमुख शक्तिशाली ज्याभ:, प्रविधि	शब्दशक्ति: अभिधा, लक्ष्यणा व व्यञ्जना रस: नवरसया म्हसीका छन्द: वर्णमात्रिक, मात्रिक व लोकलय म्हसीका व कोय् न्ह्यथनात:गु छन्दया म्हसीका व छयला : शिखरिणी, उपजाति, मन्दाक्रान्ता, तोटक, शार्दूलविक्रीडित,	१	१	१०

				अनस्टुप, वसन्ततिलका, आर्या, भयाउरे, अलङ्कारः शब्दालङ्कार, अर्थालङ्कारया म्हसीका : अनुप्रास, उपमा, रूपक उत्प्रेक्षा			
७.	लिपियान्तर	लिपि म्हसीकेगु ज्या	नेपालभाषाय् लिपी म्हसीकेगु	-देवनागरी लिपियात नेपालभाषाय् रञ्जना लिपी हिलेगु, -रञ्जना लिपियात देवनागरी लिपी हिलेगु	१	१	१०
सैद्धान्तिक मुक्कं ल्याः							१२०
प्रयोगात्मक ल्याः							४०
मुक्कं ल्याः							१६०

तगिं १२

भोः ल्याः	विधा	लागा	पाठ	पाठ्य सामग्रीया विश्लेषण	पाठ ल्याः	मूक्कं पाठ ल्याः	ज्याघौ
१.	बाखं	सामाजिक	द्यो ? - धुस्वाँ साय्मि (मूस्वाँ सफू)	विधातत्त्व (बाखं, बाखंचु, पात्र, परिवेश, दृष्टिविन्दु, आजु व शैलीशिल्प) या लिधंसाय् विश्लेषण	१	७	४२
		प्रगतिवादी	विपन्न गरीव वर्गया यथार्थ चित्रण (पःखाः (अपराधी सफु) पूर्ण पथिक-				
		साँस्कृतिक	यलया रथयात्रा (तिकिभ्यालं सफू)- सुन्दरकृष्ण जोशी				
		उपदेशात्मक आधुनिक बाखं	लँ - श्रीमती एम्. लक्ष्मी (मोतिलक्ष्मी उपासिका) -धर्मदूत, दँ ९, थ्यंल्याः ९३-९४				
		यथार्थवादी	हिरामोति - मथुरा साय्मि (हिरामोति सफू)				
		सामाजिक/समसामयिक	दछ्छैया कान्छा साहु - राजा शाक्य (कुचा कुचागु किपाः, ११२९)				
		समसामयिक/व यङ्गयचेत /प्रयोगात्मक	समीकरण ... ? - अगिव बनेपाली (लिपांगु इनाप)				
२.	चिनाखँ	स्वच्छन्दतावादी	प्रतिक्रिया-चित्तरञ्जन नेपाली (प्रतिक्रिया)	विधातत्त्व (मूभाव, लयविधान, रस, अलङ्कार, आजु व शैलीशिल्प) या लिधंसाय् विश्लेषण	१	७	४२
		यथार्थवादी/प्रगतिवादी	छायावादी - भुजिं भुंगु - केदारमान व्याथित (छवास सफू)				
		यथार्थवादी/आ	खुसिं अथें मे हाःगु मद्दु -				

		धुनिक	पूर्णबहादुर वैद्य लः लः खः, पौ २६-२७।				
		यथार्थवादी	पारोमत स्वस्व -योगेन्द्र प्रधानाङ्ग (छगू दीप छगू लास सफू)		१		
		समसामयिक	जः मांवंह ख्युं-रजनी मिला (जिं पियागु थ्व हे खः सफू)		१		
		यथार्थपरक	च्याय्माःथाय् भी मन- पाल्चाय् इताः दै - गजल। छन्द १०१ व नेवाः गजल- भूषणप्रसाद श्रेष्ठ। पौ १०९।		१		
		मानवतावादी	द्यः मद्दु धाय्मसः गनं नं द्यः मखं - ईश्वरीमैयाँ श्रेष्ठ (गजल)। ईया सवाः, पौ ६८।		१		
३.	चोखँ	देय्जला (नियान्त्रा)	न्या मिसाया देशय्-राजेन मानन्धर (न्या मिसाया देशय्/ नियान्त्रा)	विधातत्त्व (विषयवस्तु, विचार, आजु, शैलीशिल्प व छुमाँ) या लिधंसाय् विश्लेषण	१	२	१२
		आत्मपरक	चुरठया थुत्था - पद्मरत्न तुलाधर				
४.	खण्डका व्य	सामाजिक	बुद्ध नुगः - गिरिजाप्रसाद जोशी (खण्डकाव्य)	विधातत्त्व, पात्र, परिवेश, संवाद, द्वन्द्व, आजु, शैली व अभिनेयता)या लिधंसाय् विश्लेषण	१	१	८
५.	पूधाःप्या खँ	सामाजिक व मनोवैज्ञानिक	खड्गसिद्धि - हेमलाल जोशी (खड्गसिद्धि सफू)	विधातत्त्व (बाखंचू, पात्र, लकस, संवाद, द्वन्द्व, आजु, शैली व अभिनेयता) या लिधंसाय् विश्लेषण	१	१	६
६.	साहित्य सिद्धान्त	साहित्य लेखनया सैद्धान्तिक पक्षया जानकारी	पूर्वीय व पाश्चात्य सिद्धान्तया सामान्य म्हसीका वीगु	- पूर्वीय सिद्धान्त रस, ध्वनि, वक्रोक्ति, रीति, अलङ्कार, औचित्यवाद - परिष्कार, स्वच्छन्दतावाद, प्रकृतिवाद, यथार्थवाद, अतियथार्थवाद, मनोवैज्ञानिकवाद आदि	१	१	१६
७.	लिप्यान्तर	लिपि म्हसीकेगु ज्या	नेपालभाषाय् भुजिमोल लिपी म्हसीकेगु	-देवनागरी लिपियात नेपालभाषाय् भुजिमोल लिपी हिलेगु,	१	१	८
सैद्धान्तिक ल्याः							१२०
प्रयोगात्मक ल्याः							४०
मुक्कं ल्याः							१६०

५. परियोजना व प्रयोगात्मक ज्या

विषयकथं कोःछिनातःगु मुक्कं मुल्यांकनमध्ये २५ ल्याः कोःछयूगु थुगु प्रयोगात्मक ज्याय् सिर्जनात्मक चोज्या, सफूया समीक्षा व प्रतिवेदन चोयाः मुल्यांकन याय्गु जुइ ।

अ) सिर्जनात्मक चोज्या : गुगु नं विधा -चिनाखँ, बाखं, चोखँ, प्याखंया सिर्जनात्मक ज्या याके न्ह्यः उगु विधा चोय्गु पहयात कयाः स्यनामिं (शिक्षक) अभिमुखीकरण ज्याभोः याय्माः ।

आ) सफू समीक्षा : थ्व ज्या याय् न्ह्यः

१. सफू समीक्षा छाय् याय्माःगु थुकिया छ्यलाबुलायात कयाः स्यनामिं बोमिपिन्त धाय्माः ।

२. सफू समीक्षाया ताजिवारे कनाः उकियात कयाः ढाँचा दय्के बीमाः ।

इ) प्रतिवेदन चोज्या : स्यनामिं प्रतिवेदन चोय्गु ढाँचा दय्काः बोमियात स्वापू दुगु विषयलय् तथ्य वा तथ्यांक मुनाः प्रतिवेदन चोके बीमाः ।

छिसिल्याः	ज्या	व्याख्या	प्यानागु ई
१.	सिर्जनात्मक चोज्या	क) मूमू बुँदा बियाः शुरु, दथुइ व दकले ल्यूने माःहनाः बाखं चोके बीगु वा ख) छुं नं ईव्यः (समसामयिक) महत्वं जाःगु विषयवस्तु वा शीर्षक बियाः लसय् हंक वा लोकलसं जाःगु चिनाखँ चोके बियाः न्ह्यबोय्के बीगु वा ग) छुं नं विषय बियाः ढाँचायात ध्यानय् तयाः चोखँ चोकेगु न्ह्यबोय्के बीगु वा घ) थःगु जीवनय् महत्वंजाःगु घटना दुथ्याकाः थःगु हे जीवनी चोके बीगु वा ङ) छुं नं थाय्या यात्रा वर्णन चोय्गु पह स्यनाः नियात्रा चोके बीगु वा उकियात न्ह्यबोय्के बीगु वा च) छुं नं विषय बियाः उकिया ढाँचायात ध्यानय् तयाः छधाःप्याखँ चोकाः उकियात न्ह्यबोय्केगु	२० मिनेट
२.	सफू समीक्षा	मचा बाखं वा उपन्यास वा चिनाखँयात कयाः समीक्षा याकाः न्ह्यबोय्के बीगु	१०
३.	प्रतिवेदन चोकेगु	छुं नं साहित्यिक ज्याभोः वा घटना वा सांस्कृतिक वा ईव्यःकथंया घटनाया तथ्य मुंके बियाः उकिया प्रतिवेदन दय्के बीगु व उगु प्रतिवेदन न्ह्यबोय्के बीगु । छुं नं साहित्यिक ज्याभोःयात कयाः जूसा उजाःगु प्रतिवेदन कार्यशालाय् तय्गु	१०
मुक्कं			४०

६. स्यने अःपुकेगु पह (सहजीकरण प्रक्रिया)

नेपालभाषा (ऐच्छिक) विषय अःपुक्क स्यनेकनेया नितिं भाषिक व साहित्यिक शीपया विकास्य बः बियाः सिर्जनात्मक शीप विकास्य बः बियागु दु । थुगु विषयया पाठ्यक्रम दयकेवल्य नेपालभाषा साहित्य्य छ्यलाबुलाय वयाचोगु विधातत्वया महत्त्वयात विशेष महत्त्वं बियागु दु । थुगु नेपालभाषा (ऐच्छिक) बोकेवल्य दुथ्याःगु विषयवस्तुया दकों लागाया उत्तिकं महत्त्व बीमाः ।

बोमि (विद्यार्थी) तयगु साहित्यिक विधा व बलिसं स्वापू दुगु विषयलागायात नं ध्यानय तयाः अःपुक्क स्यनेकनेगु कुतः याय्माः । बोमिया भाषिक व साहित्यिक अनुभव व उमिगु सिर्जनात्मक क्षमतायात विचाः यानाः बोमिं बांलाक साहित्य सिर्जना याकेत कुतः याके बीमाः । बोमियात अःपुकेगु नितिं सहलह, न्ह्यसःलिसः, सोयाः (अवलोकन), चाःहिलाः, न्यनेकने यानाः, समस्या ज्यंकाः, परियोजना, छुं निश्चित थासय चाःहिलाः वा वनाः, बोज्या यानाः (प्रदर्शन), व्याख्या याय्गु विधि छ्यलेगु जुइ । विषयवस्तुयात ज्याछिकथं स्यने अःपुकेगु विधियात छ्यले माः । थन न्ह्यथने त्यनागु विधियात बः कयाः स्यनामिं स्यने अःपुकेगु विधिया ल्यज्या व छ्यलाबुला याय्माः । अःपुक्क स्यनेगु भोलय न्हूगु सूचना प्रविधियात नं छ्यलेमाः । अःपुक्क स्यनेगु भोलय साहित्यिक विधाया अःपुक्क स्यनेगु नितिं कोय बियाकथं ज्याभोःत छ्यलेफु -

(क) बाखं वा उपन्यास

- बाखं व उपन्यास बोनाः मूमू घटना धायकेगु व चोकेगु
- बाखं व उपन्यासया बाखंया योजना चोकेगु
- बाखं व उपन्यासया पात्रया म्हसीका बिया चोकेगु
- बाखं उपन्यास बोके धुंकाः उकिया घटनाया न्हापा हे अनुमान याके बीगु व लिपा उगु अनुमान पाय्छि जू कि मजू धकाः कोःछीकेगु
- बाखं व उपन्यासय न्ह्यथनातःगु सामाजिक, राजनीतिक, सांस्कृतिक, आर्थिक व लैंगिक सन्दर्भ म्हसीके बीगु
- बाखं व उपन्यासया मुख्य खँ (दृष्टिविन्दू) म्हसीके बीगु
- बाखं व उपन्यास बोनाः उकियात बःचाहाकलं (सारांश) व उकिं धायत्यंगु मूमू खँ चोकेगु व न्ह्यबोयकेगु
- बाखं उपन्यास बोनाः उकियात समीक्षा चोकेगु
- बाखं व उपन्यासय छ्यःगु खँपु व अनुच्छेदं उकी लिधनाचोगु शब्दया शक्ति गुलि दु धकाः म्हसीके बीगु
- बियातःगु बाखं व उपन्यास बोनाः उगु पाठ्यसामग्रीया घटना व पात्र हिलाः उकियात हाकनं चोकेगु
- बाखं व उपन्यासया लिचोः न्ह्यबोयकेगु
- बाखं बोनाः न्हूगु बाखं चोकेगु
- बाखंदुने दुथ्याःगु व्याकरणिक सोरूप न्ह्यबोयकेगु

(ख) चिनाखँ

(अ) फुटकर चिनाखँ

(आ) खण्डकाव्य

- ध्वाथुइक चिनाखँ बोनेगु व चिनाखँया गति, यति व लसय हंक बोमियात नं सः वय्क बोकेगु
- चिनाखँया लय (लोकलय/वाहमासे/मात्रिक/वार्षिक) म्हसीके बीगु
- छन्दं वा पद्यं चोयातःगु चिनाखँया भोःयात गद्यं चोकेगु
- चिनाखँ, खण्डकाव्य सामान्य म्हसीका
- चिनाखँ, खण्डकाव्यया छन्द, रस, अलंकार व संरचना म्हसीकाः चोकेगु

- चिनाखँ, खण्डकाव्यय् छ्यःगु विषयवस्तु व भाव/विचाःयातकयाः चोमि व चिनाखँया दथुइ स्वापू क्यंकेगु
- चिनाखँ, खण्डकाव्यया छुं भोःयात कयाः ध्वाथुइक व्याख्या याकेबीगु
- चिनाखँ, खण्डकाव्यया भाव व विचाःयात कयाः बोमिया विचाः न्त्यबोय्केगु
- चिनाखँ, खण्डकाव्य बोनाः उकिया लिधँसाय् मेगु न्हूगु हे चिनाखँ चोकेगु
- चिनाखँ, खण्डकाव्यया दुथ्याःगु अभिधा, लक्षणा व व्यञ्जना म्हसीके बीगु

(ग) चोखँ

- चोखँ/नियात्रा बोके बीगु
- चोखँ/नियात्रा बोनाः उकिया संरचना (शुरु, मध्य व अन्त्य) म्हसीके बीगु
- चोखँ/नियात्राय् दुथ्याःगु विषयवस्तु व भाव थुइकाः उकियात न्त्यबोय्केगु
- चोखँया हाँचा व ताजि -आत्मपरक, वस्तुपरक, ख्यालिन्हला, ध्याचू, विश्लेषणात्मक, विवरणात्मक व निजात्मक) म्हसीके बीगु
- चोखँया तत्व (छ्यं/शीर्षक), विषयवस्तु, भाव/विचाः, भाषाशैली, आज्जु (उद्देश्य) या आधारय् न्त्यसः न्यनाः उकिया लिसः बीकेगु
- चोखँ/नियात्राय् न्त्यबोःगु घटना व तथ्य न्त्यबोय्केगु
- चोखँ/नियात्रा न्त्यथनातःगु थाय्, प्राकृतिक लकस, सांस्कृतिक पक्षयात कयाः म्हसीकेगु
- गुगु नं थासय् चाःहिकाः वःगु अनुभवयात कयाः नियात्रा चोकेगु
- गुगु नं थासय् चाःहिकाः उगु थाय्या म्हसीका, सांस्कृतिक म्हसीका व प्राकृतिक सौन्दर्ययात कयाः थीथीकथं बुँदा चोके बीगु । व नियात्रा चोय्त हःपाः बीगु
- विषयवस्तु मालाः उकियात हे वः कयाः न्हूगु चोखँ चोकेगु
- चोखँ/नियात्राय् छ्यःगु पदावली, खँपू, लिंग, वचन कारक म्हसीके बीगु
- चोखँ/नियात्राय् छ्यःगु अभिधा, लक्षणा व व्यञ्जना म्हसीके बीगु

(घ) छधाः प्याखँ /पूधाः प्याखँ

- छधाःप्याखँ व पूधाः प्याखँया अभिनय यानाः सः वय्क बोकेगु
- छधाःप्याखँ व पूधाः प्याखँया विषयवस्तु, प्याखमोः, खँल्हाबल्हा, लकस, परिवेश म्हसीके बीगु
- पाठय् दुथ्याःगु छधाः प्याखँया गथे न्त्यात, गुकथं विकास जुल व गुजोःगु लिचोः पिदन व थुकी दुथ्याःगु द्वन्द्व गुजाःगु दु धकाः न्त्यबोय्केगु
- छधाःप्याखँ व पूधाः प्याखनय् दुथ्याःपिं प्याखमोःया भूमिकायात कयाः विश्लेषण याकेगु
- छधाःप्याखँ व पूधाः प्याखँया बोनाः उकी दुथ्याःगु विचाःयात कयाः विश्लेषण याकेगु
- छधाःप्याखँ व पूधाः प्याखँया या संरचना (शुरु, मध्य व अन्त्य) म्हसीके बीगु
- छधाःप्याखँ व पूधाः प्याखँ
- छधाःप्याखँ व पूधाः प्याखँ बोनाः न्हापा हे अनुमान याके बीगु व लिपा उजोःगु अनुमान पाय्छि जू कि मजू धकाः सोकेगु
- छधाःप्याखँ व पूधाः प्याखँया छ्यं (शीर्षक) वाखँ, विचाः, प्याखमोः, परिवेश, ल्वापु (द्वन्द्व), भाषाशैलीया आधारय् उगु छधाः प्याखँया विश्लेषण याकेगु
- छधाःप्याखँ व पूधाः प्याखँ चोकेगु

(ङ) खण्डकाव्य

- खण्डकाव्यया छुं नं छगू अंश ध्वाथुइक बोनाबीगु व बोमिपिन्त नं लसय् हनाः गति व यतियात ध्यानय् तयाः बोकेगु
- खण्डकाव्यय् छ्यःगु लय् म्हसीके बीगु
- खण्डकाव्यय् छ्यःगु सिलः व भोःयात गद्यःय् हीके बिगु
- खण्डकाव्यय् छ्यःगु विषयवस्तु व भाव/विचाःयात कयाः चोमि व चिनाखँया दथुइ स्वापू क्यंकेगु
- खण्डकाव्यय् दुथ्याःगु अभिधा, लक्षणा व व्यञ्जना म्हसीके बीगु

(छ) साहित्य सिद्धान्त र साहित्यको इतिहास

- शब्दशक्ति, छन्द, रस व अलङ्कारसम्बन्धी सामग्री चूलाकाः उकिया बारे सहलह व प्रस्तुतीकरण याके बीगु
- बोमिपिनिगु प्रस्तुतिनापं लिधंसा दय्का शब्दशक्ति, छन्दया म्हसीका बीगु
- थीथी विधागत सामग्री न्ह्यबोय्का व सामग्रीपाखें शब्दशक्तिया म्हसीका व कुतः याके बीगु
- नेपालभाषाया साहित्यया काल विभाजन व उकिया प्रतिनिधि स्रष्टा, मूल प्रवृत्ति व विशेषताबारे सामग्री चूलाका बियाः पुचलय् सहलह याकाः न्ह्यबोय्के बीगु
- नेपालभाषाया साहित्य इतिहासया बारे म्हसीका बियाः चिहाकःगु विकासक्रम न्ह्यबोय्के बीगु
- प्राथमिक, माध्यामिक व आधुनिक नापं समसामयिक युगया मुख्य प्रवृत्तिया म्हसीका न्ह्यबोकेगु बीगु

(ज) पूर्वीय व पाश्चात्य सिद्धान्तया म्हसीका

- पूर्वीय सिद्धान्तसम्बन्धी सामग्री चूलाकाः उकिया बारे सहलह व प्रस्तुतीकरण याके बीगु
- बोमिपिनिगु प्रस्तुतिनापं लिधंसा दय्का पूर्वीय सिद्धान्त रस, ध्वनि, वक्रोक्ति, रीति, अलङ्कार, औचित्यवादया सामान्य म्हसीकाबारे सहलह याकाः छम्हेसित न्ह्यबोय्के बीगु
- पाश्चात्य सिद्धान्तसम्बन्धी सामग्री चूलाकाः उकिया बारे सहलह व प्रस्तुतीकरण याके बीगु
- बोमिपिनिगु प्रस्तुतिनापं लिधंसा दय्का पाश्चात्य सिद्धान्त परिष्कार, स्वच्छन्दतावाद, प्रकृतिवाद, यथार्थवाद, अतियथार्थवाद, मनोवैज्ञानिकवादया सामान्य म्हसीकाबारे सहलह याकाः छम्हेसित न्ह्यबोय्के बीगु
- थीथी पूर्वीय व पाश्चात्य साहित्यिक सिद्धान्तअनुसार गुम्ह चोमि छु प्रवृत्ति लाः धैगु सामान्य सहलह याकेगु
- थीथी पूर्वीय व पाश्चात्य प्रवृत्ति साहित्यिक कथं गुगू कालय् दुहाँ वल धैगु सामान्य सहलह याकेगु

७. बोमिया ल्याःचाः प्रक्रिया

बोमिपिनिगु ल्याःचाः याय्बले निर्माणात्मक व निर्णयात्मक निगु कथं याय्गु जुइ । निर्णयात्मक ल्याःचाः याय्बले आन्तरिक व बाह्य यानाः निगू कथं अवलम्बन याय्गु जुइ । निर्णयात्मक ल्याःचाःया नितिं निर्माणात्मक ल्याःचाःय् छ्यलातःगु थीथी प्रक्रिया, अले उकिया अभिलेखीकरणयात नापं लिधंसा दय्के फै । निर्माणात्मक ल्याःचाः शिक्षण स्यनेगु सहजीकरण प्रक्रियाया हे निरन्तरता माने याइगु जूगुलिं थुकियात निरन्तर ल्याःचाःया रूपय् छ्यले फै । स्तरोन्नति व तगिं तनेया नितिं शैक्षिक सत्रया लिपांगु इलय् निर्णयात्मक ल्याःचाः लिपांगु परीक्षाया माध्यमं याय्गु जुइ । निर्माणात्मक वा निरन्तर ल्याःचाःय् क्षेत्रीय अध्ययन, परियोजना ज्या, अध्ययन चाह्युवंगु, घटना सोःवंगु (अवलोकन) व अध्ययन, सिर्जनात्मक व चोज्या (रचनात्मक), विद्युतीय सञ्चार माध्यमं लूगु सान्दर्भिक सामग्रीया अध्ययन व न्ह्यबोःगु (प्रस्तुति), सिकारुया ज्याखँया निरीक्षण, व्यक्तिगत व मंका (सामूहिक) सहलह, चोय्गु परीक्षा, हाजिरीजवाफ,

न्त्यसःलिसः, बोनेकुथिज्या (कक्षाकार्य) या परीक्षण, भाषिक व्यवहारया निरन्तर सोःवनेगु व उकिया अभिलेखीकरण थज्यागु ज्यावः (सामग्री)यात छ्यलेगु जुइ ।

पाठ्यक्रमं बेछिनातःगु आजुअनुरूप बोमिपिसं ज्ञां, सिप व अभिवृत्ति काय् फत वा मफत धाय्गु खँ सीकेगु महत्वपूर्णगु संयन्त्र ल्याःचाः खः । बोमिपिनिगु ल्याःचाः याय्बले स्यनागु उपलब्धियात ध्यान बियाः सक्षमता व स्यनागु उपलब्धिअनुरूप स्यनागु फुक्क स्तरयात जानाः याय्माः । आन्तरिक व बाह्य ल्याःचाःमार्फत थ्व विषयया ल्याःचाः याय्माः । ल्याःचाःया मुक्कं भार्य् २५ प्रतिशत आन्तरिक व ७५ प्रतिशत बाह्य ल्याःचाः जुइ । बोमि ल्याःचाःअन्तर्गत निर्माणात्मक व निर्णयात्मक ल्याःचाः निगु कथं हे याय्माः । थ्व विषय्य् पाठ्यक्रम्य् दुथ्याका यानातःगु तहगत सक्षमता, तगिगत स्यनागु उपलब्धि व उकिया विषयवस्तु, वनापं स्वापुदुगु सिप, स्यनागु सहभागिता व स्यनागु सक्रियताया लिधंसाय् बोमिपिनिगु सय्कूगु ल्याःचाः याय्माः ।

नेपालभाषाया ल्याःचाःय् सक्षमता व स्यनागु उपलब्धि चोयातःगु भाषिक सिपया लनेगु (मापन) जुइ । बोमिया भाषिक सिपगत सक्षमताया लनेगु न्त्यसः दय्का व्याकरण व खँवःधुकूसम्बन्धी न्त्यसःतनापं भाषिक एकाइ व चोज्याय् केन्द्रित याय्गु जुइ । व्याकरणया ल्याःचाः ज्याया प्रकृतिया कथं जुइ । न्त्यसः बोमिया भाषिक दक्षताया अतिरिक्त चोज्या, व्याख्यात्मक व समालोचनात्मक क्षमतायात नं सम्बोधन याय्गु कथंया जुइ ।

(क) आन्तरिक ल्याःचाः (मूल्याङ्कन)

आन्तरिक व प्रयोगात्मक ल्याःचाःया नितिं प्रत्येक बोमिपिनिगु कार्यसञ्चयिका फाइल दय्का उकिया लिधंसाय् यिमिगु ज्या व यिमिसं याःगु ज्या व व्यवहार्य् वःगु हिउँपाःया अभिलेख तयाः उकिया लिधंसाय् ल्याः (अङ्क) बीगु जुइ । स्यनेगु भोलय् बोने कोथाय् तगिंकथंया शिक्षण स्यनेगुया अभिन्न अङ्गया रूप्य् छ्यज्या, परियोजना ज्या, मंकाः (सामुदायिक) ज्या, सह/ अतिरिक्त ज्याखँ, एकाइ परीक्षा, लय् परीक्षा थज्यागु ल्याःचाः ज्याभःत छ्यले फै । थज्यागु ल्याःचाःया नितिं बोमिया अभिलेख तयाः व हे अभिलेखया लिधंसाय् स्यनेगुस्तर कोछी फै । माःगु कथं भिंका व उपचारात्मक शिक्षण स्यंज्या (सिकाइ क्रियाकलाप) याय्माः । थुगु खँय् निर्माणात्मक ल्याःचाः ज्याखँया महत्वपूर्ण भूमिका दै । बोमिपिसं गुलि सय्कल धाय्गु खँ सीकाः सय्के मफूगु खँ थुइका हानं स्यनेगु कुतः याय्माः । आन्तरिक ल्याःचाःया भार २५% तयातःगु दु । थुगु विषयया आन्तरिक ल्याःचाःय् बोनेकुथी दुगु, बोनेकुथिज्या/परियोजना ज्या, विषयवस्तुया ल्याःचाः व आन्तरिक परीक्षापाखें वःगु बोमिं सय्कूगु उपलब्धिकथं दुथ्याकेमाः ।

थुगु बोःया ल्याःचाः बोमिं व्यक्तिगत वा मंका ज्या व परियोजनाया गुणस्तरया लिधंसाय् विद्यालय तहलय् गठन याइगु ल्याःचाः पुचलं (समितिं) याइ धाःसा जिम्मा बियातःगु निकायं उकिया प्राविधिक परीक्षण याइ । आन्तरिक ल्याःचाःया लिधंसाय् व ल्याः (अङ्क) बोथलातःगु कोय् न्त्यथनातःथें जुइ :

आन्तरिक ल्याःचाःया विस्तृतीकरण

श्र्वः ल्याः	लगा	परीक्षण याय्गु बो	अङ्कभार	ल्याःचाःया लिधंसा
१.	सहभागिता	बोनेकुथी सहभागिता	३	बोमिया न्हिन्हिया हाजिरीया अभिलेखयात लिधंसा काय्गु भाषिक सिप विकासया नितिं व्यक्तिगत, जोः व पुचः आदि बोनेकुथी स्यनेज्याय् दुथ्यागु लिधंसायात सोय्गु
२.	त्रैमासिक परीक्षाया ल्याःचाः	बोनेकुथी सहभागिता	६	पाठया बारे चीचीहाकःगु न्त्यसःलिसः न्यनेगु/थवंथः न्यंकेगु

३.	बोनेकुथिज्या/परियोजना ज्या	बोनेकुथिज्या/परियोजना ज्या	६	न्यनेगु, न्ववाय्गु, बोनेगु, चोय्गु सिप विकास स्वापु दुगु चोय्गु व न्ववाय्गु प्रस्तुति, छैज्या, बोनेकुथिज्या व भाषिक सिप विकाससम्बन्धी परियोजना ज्याया प्रतिवेदन व न्यनेकने (भाइबा)यात लिधंसा दय्केगु
४.	विषयवस्तुगत ल्या:चा:	(क) न्यनेगु (ख) न्ववाय्गु (अ) न्ववाय्गु/बाखं कनेगु (आ) सः पिहाँवय्क बोनेगु	३ ४ ३	रेडियो, क्यासेट, मोबाइल वा मेगु विद्युतीय जोलपाखे बुँखँ, सहलह, साहित्यिक अभिव्यक्ति, वा मेगु सन्देशमूलक गद्यांशं न्यना अनुमान, पूर्वानुमान, लिसःन्त्यसः, खँग्वःथुइकेगु, अर्थथुइकेगु, सन्दर्भथुइकेगु, भावथुइकेगु, बाखंकनेगु, घटना कनेगु, मू खँ ल्यय्गु आदिनापं स्वापूदुगु न्त्यसः न्यना धाय्केगु वा चोका सोय्गु । व १५० निसें २०० खँग्वःदुगु छुं गद्यांश वा पद्यांश -अदृष्टांश) न्यका अनुमान, पूर्वानुमान, न्त्यसःलिसः, खँग्वःथुइकेगु, अर्थथुइकेगु, सन्दर्भथुइकेगु, भावथुइकेगु, बाखंथुइकेगु, घटना कंकेगु, मू खँ ल्यय्गु आदिनापं स्वापुदुगु न्त्यसःलिसः न्यनेगु गुगुं विषयवस्तु, किपाः, लसक आदि क्यनाः ववारे धाय्केगु (थथे कनिबले वं न्ववागु खँय् ध्वाथुगु, शैली, भाषिक स्तर, शूद्रोच्चारण, गति, यति, लय व चहःपहः थज्यागु खँय् ध्यान वीगु) व छपु बाखं न्यंका बाखं धाय्केगु, घटना, पात्र व लकसया खँ कंके वीगु छपा बुखँपौ वा छपा चोयातःगु पौलं १५० खँग्वःतकया गद्यांश वा पद्यांश वियाः गति, यति, लय पाय्छि जुइक भावानुकूल सः पिहाँ वय्क बोके वीगु (थथे बोनिबले खँग्वः त्याज्यूमजू, भाषिक शुद्धता, गति, यति, लय व चहःपहः थज्यागु खँय् विशेष मन कोसाकेगु)

बाह्य मूल्याङ्कन

थुगु विषयस तगिं ११ व १२ प्रत्येकय् मुक्क भारमध्ये ७५ प्रतिशत भार बाह्य ल्या:चाः जुयाचोनि । तगिं ११ व १२ प्रत्येक तगिंमय् नितिं काइगु परीक्षाया नितिं पाठ्यक्रम विकास केन्द्रं दय्कातःगु विशिष्टीकरण तालिकाया लिधंसाय् न्त्यसःपौ दय्केमाः । थुगु विषयया परीक्षाय् विशेष यानाः ज्ञान/बोध, समस्या, समाधान, समालोचनात्मक, सिर्जनानापं

स्वापू दुगु न्त्यसः न्यनेगु जुइ । पाठ्यक्रमं कोछिनातःगु आजुअनुरूप बोमिपिसं ज्ञान, सिप, अभिवृत्ति काय्फूगु वा मफूगु ल्याःचाः याय्गु जुइ । फुक्कं बाह्य परीक्षाय् अक्षराङ्क पद्धति छ्यलेगु जुइ ।

न्त्यथनातःगु लिधंसाय् ल्याःचाः यानाः कोय् बियातःगु विषयक्षेत्र व ल्याःभार वितरण (सैद्धान्तिक व प्रयोगात्मक) यानाः ज्याःछ्यलेगु याय्माः :

सैद्धान्तिक ल्याःचाःया लिधंसा

तगिं ११

भोः ल्याः	ल्याःचाःया क्षेत्र	विधा	ल्याः भार	स्पष्टीकरण
१.	पाठ्यवस्तुया बोध (चिहाकःगु लिसः)	बाखं	१०	पाठया अंश बियाः बाखंचू, पात्र, दृष्टिविन्दु व सारवस्तु बारेय् छगू पक्षनापं स्वापू दुगु मुक्कं २ गू न्त्यसः न्यनेगु । थज्यागु न्त्यसलय् पाठया अंश बियाः सङ्केतार्थक अंश बियाः ल्यंगु पाठया बारेया लिसः चोय्गु न्त्यसः न्यनेगु
		चिनाखँ	५	चिनाखँया अंश बियाः मूल भाव, लयविधान व शैलीया बारेया छगू पक्षनापं स्वापू दुगु मुक्कं २ गू न्त्यसः न्यनेगु । अज्यागु न्त्यसःया बारेय् लिसः चोय्त वा बोनातःगु पाठया मूल भाव चोय्त न्त्यसः न्यनेगु
		चोखँ	५	मूल विचाः, आजु व शैलीमध्ये छगू पक्षनापं स्वापू दुगु १ गू न्त्यसः न्यनेगु
		छधाः प्याखं	५	बाखंचू, पात्रविधान व परिवेशनापं स्वापू दुगु सन्दर्भया लिधंसाय् १ गू न्त्यसः न्यनेगु
		उपन्यास	५	बाखंचू, पात्र, दृष्टिविन्दु व सारवस्तु मध्ये छगू पक्षनापं स्वापू दुगु सन्दर्भया २ गू न्त्यसः न्यनेगु
२.	पाठ्यवस्तुया बोध (चिहाकःगु लिसः)	शब्दशक्ति, रस, छन्द व अलङ्कारया म्हसीका	५	शब्दशक्ति, रस, छन्द वा अलङ्कारं १ गू सैद्धान्तिक न्त्यसः व छपू कविताया अंश बियाः छन्द वा गण सङ्केत चोय्गु यानाः १ गू न्त्यसः न्यनेगु वा छुं अंश बियाः शब्दशक्ति, रस वा अलङ्कार म्हसीकेगु यानाः १ गू न्त्यसः बियाः मुक्कं २ गू न्त्यसः न्यनेगु व १ गू न्त्यसःया लिसः चोकेगु
३.	सप्रसङ्ग व्याख्या/भाव	बाखं, चिनाखँ, चोखँ, उपन्यास व छधाः प्याखं	१०	बाखं, चिनाखँ, चोखँ, उपन्यास व छधाः प्याखं विधापाखें गुगू पाठया बोः (अंश)या सप्रसङ्ग व्याख्यां मुक्कं ३ गू न्त्यसः न्यनाः २ गू लिसः चोकेगु
४.	समीक्षात्मक	बाखं, चिनाखँ, चोखँ, उपन्यास व	२०	बाखं, चिनाखँ, चोखँ व छधाः प्याखं विधापाखें २ गू न्त्यसः न्यनाः १ गू न्त्यसःया लिसः चोकेगु व उपन्यास

		छद्माः प्याखं		विधापाखें १ गू यानाः मुक्कं २ गू न्ह्यसःया लिसँ चोकेवीगु
५.	लिपियान्तर	लिपि म्हसीका	१०	देवनागरि लिपी बियाः रञ्जना लिपी अनुवाद याकेगु । मुक्कं निगू लिपि अनुवाद याकेगु ।

तगिं १२

भोः ल्याः	ल्याःचाःया क्षेत्र	विधा	ल्याः भार	स्पष्टीकरण
१.	पाठ्यवस्तुया बोध (चिहाकःगु लिसः)	बाखं	१०	पाठया अंश बियाः बाखंचू, पात्र, दृष्टिविन्दु व सारवस्तु बारेय् छगू पक्षनापं स्वापू दुगु मुक्कं २ गू न्ह्यसः न्यनेगु । थज्यागु न्ह्यसल्य पाठया अंश बियाः सङ्केतार्थक अंश बियाः ल्यंगु पाठया बारेया लिसः चोय्गु न्ह्यसः न्यनेगु
		चिनाखँ	५	चिनाखँया अंश बियाः मूल भाव, लयविधान व शैलीया बारेया छगू पक्षनापं स्वापू दुगु मुक्कं २ गू न्ह्यसः न्यनेगु । अज्यागु न्ह्यसःया बारेय् लिसः चोय्त वा बोनातःगु पाठया मूल भाव चोय्त न्ह्यसः न्यनेगु
		चोखँ	५	मूल विचाः, आजु व शैलीमध्ये छगू पक्षनापं स्वापू दुगु १ गू न्ह्यसः न्यनेगु
		छद्माः प्याखं	५	बाखंचू, पात्रविधान व परिवेशनापं स्वापू दुगु सन्दर्भया लिधंसाय् १ गू न्ह्यसः न्यनेगु
		उपन्यास	५	बाखंचू, पात्र, दृष्टिविन्दु व सारवस्तु मध्ये छगू पक्षनापं स्वापू दुगु सन्दर्भया २ गू न्ह्यसः न्यनेगु
२.	पाठ्यवस्तुया बोध (चिहाकःगु लिसः)	- पूर्वीय सिद्धान्त रस, ध्वनि, वक्रोक्ति, रीति, अलङ्कार, औचित्यवाद - परिष्कार, स्वच्छन्दतावाद, प्रकृतिवाद, यथार्थवाद, अतियथार्थवाद, मनोवैज्ञानिकवाद आदि या म्हसीका	५	पूर्वीय सिद्धान्त रस, ध्वनि, वक्रोक्ति, रीति, अलङ्कार, औचित्यवाद मध्ये १ गू न्ह्यसः न्यनेगु व पाश्चात्य सिद्धान्त परिष्कार, स्वच्छन्दतावाद, प्रकृतिवाद, यथार्थवाद, अतियथार्थवाद, मनोवैज्ञानिकवाद आदि मध्ये १ गू यानाः मुक्कं निगू न्ह्यसः न्यनाः १ गू चोकेगु
३.	सप्रसङ्ग व्याख्या/भाव	बाखं, चिनाखँ, चोखँ, खण्डकाव्य व	१०	बाखं, चिनाखँ, चोखँ, खण्डकाव्य व पूधाः प्याखं विधापाखें गुगू पाठया बोः (अंश)या सप्रसङ्ग व्याख्यां मुक्कं ३ गू

		पूधा: प्याखं		न्त्यस: न्यना: २ गू लिस: चोकेगु
४.	समीक्षात्मक	बाखं, चिनाखं, चोखं, खण्डकाव्य व पूधा: प्याखं	२०	बाखं, चिनाखं, चोखं व पूधा: प्याखं विधापाखें २ गू न्त्यस: न्यना: १ गू न्त्यस:या लिस: चोकेगु व खण्डकाव्य विधापाखें १ गू याना: मुक्कं २ गू न्त्यस:या लिसं चोकेवीगु
५.	लिपियान्तर	लिपि म्हसीका	१०	देवनागरि लिपी छगू अनुच्छेद बिया: भुजिमोल लिपी अनुवाद याकेगु । मुक्कं निगू लिपि अनुवाद याकेगु ।

विशिष्टीकरण तालिका

तगिं ११

क्षेत्र	विधा	ज्ञान र बोध			व्यवहारिक सिप			उच्च दक्षता			मुक्कं न्त्यस:	लिस: बीमा:गु न्त्यस: ल्या:	ल्या: भार
		यको चीहा क:गु	चीहा क:गु	त:हा क:गु	यको चीहाक:गु	चीहाक: गु	त:हाक: गु	यको चीहाक:गु	चीहाक: गु	त:हाक: गु			
पाठ्यवस्तुय त थुइकेगु	बाखं	१				२					२	६ (१X५= ५) (५X५= २५)	३०
	चिनाखं	१				२				२			
	चोखं	१				१				१			
	छधा: प्याखं	१				१				१			
	उपन्यास	१				१				१			
सप्रसङ्ग व्याख्या / भावविस्तार	बाखं, चिनाखं, चोखं, छधा: प्याखं व उपन्यास					३					३	२	१०
लिप्यान्तर लेखन	प्रचलित, देवनागरि व रञ्जना लिपि					१					१	१	१०
साहित्य सिद्धान्त	शब्दशक्ति, रस, छन्द व अलङ्कार					२					२	१	५
समीक्षात्मक लेखन	बाखं, चिनाखं, चोखं, छधा: प्याखं व उपन्यास					३					३	२	२०
मुक्कं						१७					१७	१२	७५

तर्गि १२

क्षेत्र	विधा	ज्ञान र बोध			व्यवहारिक सिप			उच्च दक्षता			मुक्कं न्त्यसः	लिसः बीमाःगु न्त्यसः ल्याः	ल्याः भार
		यको चीहाकःगु	चीहा कःगु	तःहा कःगु	यको चीहाकःगु	चीहाकः गु	तःहाकःगु	यको चीहाकःगु	चीहाकःगु	तःहाकःगु			
पाठ्यवस्तुय त थुइकेगु	बाखं	१				३					३	६ (१X५= ५) (५X५= २५)	३०
	चिनाखं	१				२					२		
	चोखं	१				१					१		
	पूधाः प्याखं	१				१					१		
	खण्डकाव्य	१				१					१		
सप्रसङ्ग व्याख्या / भावविस्तार	बाखं, चिनाखं, चोखं, पूधाः प्याखं व खण्डकाव्य					३					३	२	१०
साहित्य सिद्धान्त	पूर्वीय व पाश्चात्य साहित्य सिद्धान्त					२					२	१	५
लिप्यान्तर	रञ्जना लिपि					१					१	१	१०
समीक्षात्मक लेखन	बाखं, चिनाखं, चोखं, पूधाः प्याखं व खण्डकाव्य					३					३	२	२०
मुक्कं						१७					१८	१२	७५

नेपाल भाषा (ऐच्छिक)

१ (भिन्छू तगिं)

१. बोध प्रश्न कथं छधोलय् न्त्यसःया लिसः बियादिसँ । १X५=५

- (क) 'जि जुजु मान' बाखंया च्वमि सु खः ?
- (ख) 'घाः जुयाः जक ख्वैगु खः जि' च्वखँ खः कि चिनाखँ खः ?
- (ग) 'प्रजातन्त्र वने धकाः गुन्टा' गज्यागु पहःया चोखँ खः ?
- (घ) 'छगू प्याखं धात्थेंगु' छु विधा : व थुकिया चोमि सु खः ?
- (ङ) 'शङ्खधर' उपन्यासया नायः सु खः ?

२. कोय्या खुगू न्त्यसःया चिहाकलं लिसः बियादिसँ ।

६X५=३०

- (क) 'मतख्याः' बाखनय् छम्ह मिसाया गज्यागु मनोविज्ञान क्यनातःगु दु ?
- (ख) 'हुखा-चिलं व कमला' बाखनय् गज्यागु परिवेश क्यनेगु कुतः यानातःगु दु ?
- (ग) 'घाः जुयाः जक ख्वैगु खः जि' चिनाखँलय् गज्यागु सः थोय्केगु कुतः जूगु दु ?
- (घ) 'पेशरकुकरया चिल्लाय् दंगु सः' चिनाखँय् गज्यागु नारी वेदना थोयाच्वंगु दु ?
- (ङ) 'तिनातःगु लुखाः' छधाः प्याखनय् गज्यागु लकस क्यनातःगु दु ?
- (च) 'शङ्खधर' उपन्यासय् तत्कालीन अवस्थाया गुजगु राजनैतिक अस्थिरता क्यनातःगु दु ?
- (छ) शब्दशक्तिया म्हसीका बियाः छगू ताजिवारे कुलादिसँ ।
- (च) अलङ्कारया म्हसीका बियाः छताजि अलङ्कारवारे जः ह्वलादिसँ ।

३. कोय्या निगू सप्रसङ्ग व्याख्या यानादिसँ ।

२X५=१०

- (क) छं याःगु ज्या पाप खः वा पुण्य कन्हय्या ईयात लःल्हाना छो । ई थें सत्य मेगु छु मदु । ईयात हे कोःछिके ब्यु ।
(इलं क्वःछि/बाखं/लक्ष्मण राजवंशी)
- (ख) छु थो हे जुद्ध शमशेरया पाली भोः छुइत

जिं थःत फ्यानागु

थ्व तिंख्यःया दथु लँय्

छुं तःज्यागु शिशि कोवित हे जिं क्वपुं नवःप्रति विद्रोह यानागु

(सहिदया मिखाय् सहिद दिवस/चिनाखँ/बुद्ध साय्मि)

(ग) थो चिकिचाधंगु घटनाय् व मस्तय्सं चकूगु मिया ह्याउं जलय् छगू सामाजिक यथार्थ, छगू प्रवृत्तिगत सत्य खनेदु थें ताल । (आखिर नांगापिं/चोखँ/पूर्ण वैद्य)

४. कोय्या निगू न्त्यसःया तःहाकःगु लिसः बियादिसँ ।

२x१०=२०

(क) 'इलं कोछी' बाखनय् च्वमि समाजया गज्यागु समस्यात न्त्यबोय्गु कुतः यानातःगु दु विवेचनात्मक लिसः बियादिसँ ।

(ख) 'आखिर नांगापिं गरिबतय्सं हे' चोखँय् गज्यागु विकृति व समाजय् वइगु हिउपाःयात कुलातःगु दु कुलादिसँ ।

(ग) 'शंखधर' उपन्यासय् नेपालसंबत् निसोनेत शंखधरं गज्यागु सूत्रधारया ज्या याय्त सफल जुल, पूवंक उलादिसँ ।

५. कोय्या बियातःगु देवनागरि लिपियात रञ्जना लिपी च्यातःगुयात देवनागरी लिपी लिपियान्तर यानादिसँ ।

१x१०=१०

आइ द्याय् म्याय्क लइया सान दुगु हंइमूल धामिक नदं नं डोमिकं त नांइइ ॥ तिइ व
दोइइ धमकं नं सुगु च्याय् सुंगु द्यामिया हंगइ कं नं कयानइगु दु ॥ सुय्म सुनालकं
हंइमूल नागया वाम दुगु वागमनि व मीतनातिनी द्यामिया हंगइ दइ हंइमूल

ऐच्छिक नेपाल भाषा

+२ (भिनिगु तगिं)

१. बोध प्रश्न कथं छधोलय् न्त्यसःया लिसः बियादिसँ ।

१X५=५

- (क) 'द्यो' बाखंया चोमि सु खः ?
- (ख) 'पारोमत स्वस्व' चिनाखँया चोमि सु खः ?
- (ग) 'चुरठया थुत्था' गज्यागु पहःया चोखँ खः ?
- (घ) 'बुद्ध नुगः' खण्डकाव्यया विषयवस्तु छु खः ?
- (ङ) 'खड्गसिद्धि' पूधाः प्याखंया चोमि सु खः ?

२. कोय्या खुगू न्त्यसःया लिहाकलं लिसः बियादिसँ ।

६X५=३०

- (क) 'समीकरण' बाखनय् गज्यागु राजनीतिक व्यङ्ग्य क्यनातःगु दु ?
- (ख) 'यलया रथयात्रा' बाखनय् गज्यागु साँस्कृतिक पक्षयात कुलातःगु दु ?
- (ग) 'प्रतिक्रिया' चिनाखँय् गज्यागु विचाः बोयातःगु दु ?
- (घ) 'द्यः मद् धाय्मसः गनं नं द्यः मखं' गजलय् गज्यागु मानवतावादी विचार क्यनातःगु दु ?
- (ङ) 'न्या मिसाया देशय्' चोखँय् गज्यागु कतःदेय्या लकस बोयातःगु दु ?
- (च) 'बुद्ध नुगः' खण्डकाव्यया मूल भावबारे कुलादिसँ ?
- (छ) रसया मतबारे च्वयादिसँ ।
- (ज) यथार्थवादया प्रवृत्तिबारे न्यागू बुँदा चोयादिसँ ।

३. कोय्या निगू सप्रसङ्ग व्याख्या यानादिसँ । २X५=१०

(क) "जिमित नय्गु, द्यनेगु व पुनेगु थथें पूर्वका व्यू ।" नारा थ्वय्काः ब्यांत लँय् तिं तिं न्हुल । तिं न्हुया च्वन । सोसों संकिपा सिधल । (समीकरण/बाखं/अगिव बनेपाली)

(ख) बुजुर्वा व सर्वहारा मखु

थःम्ह मालिक ला थः हे जुयाचोन

(पारोमत/चिनाखँ/योगेन्द्र प्रधानाङ्ग)

(ग) मां नं समुद्र, यःम्ह नं समुद्र, म्हत्याय् नं समुद्र । समुद्र हे मतिना । अथ जुयाः समुद्रयात मिसा धकाः धाङ्गु जुङ्ग कवितय्सं ।

(न्या मिसाया देसय्/च्वखँ/राजेन मानन्धर)

४. कोय्या निगू न्ह्यसःया तःहाकःगु लिसः बियादिसँ ।

२x१०=२०

(क) 'पःखाः' बाखनय् गज्यागु समाजया बारे चिन्तन यानातःगु दु विवेचनात्मक लिसः बियादिसँ ।

(ख) 'खुसिं अथें मे हाःगु मद्दु' चिनाखँय् कुलातःगु बैचारिक पक्षयात कुलादिसँ ।

(ग) 'खड्गसिद्धि' पूधाः प्याखनय् गज्यागु नेवाः पहः क्यनेत चोमि सफल जूगु दु जः होलादिसँ ।

५. क्वय्या बियातःगु देवनागरी लिपियात भुजिमोल लिपी च्वयातःगुयात देवनागरी लिपी लिपियान्तर यानादिसँ । १x१०=१०

हनुमान् लकीर्ण वनगु गाँ दशकणि लीरं क्लिष्ट वलथि थानुवीयाः दिया कङ्गु
अथि श्विः श्वियथा श्विक्रं ॥ ध हनुमान् श्विक्रं श्विसि सिथथि हनुमदीक्षन नीया
महाद्यः अर्थं याङ्गु श्विः ॥ ध अथि श्विः श्विसिया कङ्गु न श्विः ॥